

ERASMUS PROGRAMINA KATILAN ÖĞRETMEN ADAYLARININ DENEYİMLERİ

Serap Nur DUMAN¹

Öz

Erasmus programlarına katılan öğretmen adaylarının deneyimlerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmada, olgubilim deseninden yararlanılmıştır. Olgubilim deseni çerçevesinde, araştırılan olguya yönelik deneyim sahibi kişilere ulaşmak için ölçüt örneklem modelinden yararlanılmıştır. Ölçüt örneklem modeli ile Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık programında öğrenim gören, 2018 ya da 2019 yılında Erasmus programından yararlanan 10 öğretmen adayı çalışmaya dahil edilmiştir. Veri toplama sürecinde araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formundan yararlanılmıştır. Öğretmen adaylarıyla yapılan görüşmeler yüz yüze ve bireysel olarak gerçekleştirilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde içerik analizinden yararlanılmıştır. Elde edilen bulgular şekiller ve alıntılarla desteklenerek sunulmuştur. Bulgulara dayalı olarak; öğretmen adaylarının Erasmus programına yönelik görüşleri beş tema ve temalara bağlı kodlar altında sunulmuştur. Ortaya çıkan temalar; başvuru süreci, eğitim öğretim süreci, eğitim öğretim süreçlerinin Türkiye ile karşılaştırılması, programın öğretmen adaylarına katkısı ve programın geliştirilmesine yönelik öneriler şeklinde belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Erasmus programı, Bologna süreci, Öğretmen adayı.

The Experiences of Prospective Teachers Participating in Erasmus Program

Abstract

In this research, which was carried out to determine the experiences of prospective teachers participating in Erasmus programs, the science pattern was used. Within the framework of the phenomenology pattern, the criterion sampling model was used to reach the people who have experience for the researched case. 10 pre-service teachers who studied in the Guidance and Psychological Counseling program with the criterion sampling model and who benefited from the Erasmus program in 2018 or 2019 were included in the study. During the data collection process, the interview form prepared by the researcher was used. Interviews with prospective teachers were carried out face to face and individually. Content analysis was used in the analysis of the data obtained. The findings are presented by supporting them with figures and quotations. Based on the findings; The opinions of prospective teachers about the Erasmus program are presented under five themes and codes based on themes. The resulting themes; application process, education and training process, comparison of education and training processes with Turkey, contribution of the program to prospective teachers and suggestions for the development of the program.

Keywords: Erasmus program, Bologna process, Pre-service teachers.

¹ Arş. Gör. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, serapnurcanoglu@gmail.com

Giriş

Avrupa’da ortak bir yükseköğretim alanı oluşturma düşüncesiyle başlatılan Bologna süreci, ilk kez 1998 yılında Sorbonne Bildirgesi ile ortaya çıkmıştır. Bu bildirgenin hemen sonrasında 1999 yılında yükseköğretim sorumlu bakanların imzasıyla resmi olarak başlayan Bologna sürecinin temel hedeflerinden biri, öğrencilerin ve öğretim elemanlarının yükseköğretimdeki hareketliliğini yaygınlaştırmak olarak kabul edilmiştir (YÖK, 2010). Bu sayede Avrupa yükseköğretim alanı içinde hareketliliği artırmak hedeflenmiştir. Aynı zamanda yükseköğretimde kaliteyi artırmak için yükseköğretim kurumları arasında çeşitlilik ve dengenin sağlanması amaçlanmıştır (YÖK, 2020). Özellikle 2001 yılında Türkiye’nin Bologna sürecine dahil olması ile yükseköğretim alanındaki hareketlilik faaliyetleri önem kazanmıştır. Bu yönüyle Erasmus programı, yükseköğretimde öğrenci ve personele farklı bir ülkede öğrenme deneyimi ve mesleki deneyim kazanma fırsatı sunan yükseköğretim programlarından biridir. Aynı zamanda öğrenci hareketliliği kapsamında Erasmus programı öğrencilere yeni eğitim fırsatları yanında; yabancı dillerini geliştirme ve farklı kültürleri tanıma gibi olanaklar sağlamaktadır (Ulusal Ajans, 2020).

Hem akademik yönden eğitim alanlarına yönelik bilgi, beceri ve deneyim kazanmaları hem de sosyal boyutu ile farklı kültürel yapıları öğrenmeleri açısından Erasmus programı üniversitelerde öğrenciler tarafından sıklıkla tercih edilmektedir. Avrupa Birliği’nin eğitim, öğretim, gençlik ve sporu destekleme programı olarak belirttiği Erasmus programının 14,7 milyar avro bütçesi ile dört milyondan fazla Avrupalıya yurtdışında eğitim ve deneyim kazanma fırsatı sağlayacağı belirtilmiştir (European Commission, 2020). Diğer taraftan Avrupa Birliği tarafından Eğitim ve Öğretim 2020 hedefleri arasında belirlenen dört temel hedeften birinin hayat boyu öğrenme ve hareketliliğin gerçekleştirilmesi olması, Erasmus programlarının önemini ve işlevini artırmıştır (Sosyal, Bölgesel ve Yenilikçi Politikalar Başkanlığı, 2014).

Tüm bunlara dayalı olarak Erasmus programları öğretmen adayları için de önemli bir eğitim programı haline gelmektedir. Farklı ülkelerin öğretmen yetiştirme programlarına katılarak mesleki bilgi ve deneyim kazanma fırsatı yakalayan öğretmen adayları Erasmus programı ile farklı ülkelerin eğitim sistemlerini yakından tanıma olanağı da bulmaktadır. Bu nedenle Erasmus programına yönelik yapılan araştırmalarda, öğretmen adaylarının deneyimlerine de yer vermek önemlidir. Bu sayede daha çok öğretmen adayının Erasmus programından yararlanması ve deneyim kazanması sağlanabilecektir. Bu anlamda öğretmen adaylarının Erasmus programına yönelik deneyimlerini ve gözlemlerini anlamak önemli hale gelmektedir. Yapılan bu araştırma ile öğretmen adaylarının Erasmus programı sürecindeki deneyimlerini anlamak amaçlanmıştır. Bu amaca dayalı olarak Erasmus başvuru sürecinde yapılan işlemler, Erasmus programındaki eğitim-öğretim süreci, Erasmus programı ile ziyaret edilen ülkenin eğitim-öğretim süreçlerinin Türkiye ile karşılaştırılması, Erasmus programının öğretmen adaylarına katkısı ve programın geliştirilmesine ilişkin öneriler öğretmen adaylarının görüşlerine dayalı olarak ortaya konulmuştur.

Yöntem

Araştırma Modeli

Yapılan bu araştırmada, nitel araştırma desenlerinden biri olan olgubilim (fenomenoloji) araştırma modelinden yararlanılmıştır. Olgubilim araştırmaları; farkında olduğumuz ancak derinlemesine bilgi sahibi olmadığımız olgulara odaklanmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2013, s. 78). Bu odaklanma sürecinde, olguya yönelik doğrudan deneyim sahibi kişilerle olguyu nasıl anladıkları, nasıl yorumladıkları ve olguyla ilgili neler yaşadıkları hakkında bilgi toplamak amaçlanmaktadır (Patton, 2014, s. 104). Olgubilim araştırmasının özelliklerine uygun olarak bu araştırmada, Erasmus programı araştırmanın olgusunu oluşturmaktadır. Ele alınan bu olgu çerçevesinde Erasmus programına yönelik doğrudan deneyim sahibi kişilerden yararlanarak olgu hakkında detaylı bilgi toplamak ve ortaya koymak amaçlanmıştır.

Araştırmanın Örnekleme

Nitel araştırma desenlerinde örneklem seçimi yaparken, araştırmayı en iyi yansıtan ve derinlemesine bilgi sağlayabilecek kişi ya da durumların tercih edilmesi gerekmektedir (Miles & Huberman, 2015, s. 27). Özellikle olgubilim araştırmalarında araştırmanın odaklandığı konu ya da durumlara ilişkin bilgi bakımından zengin veri kaynaklarından yararlanmak önemlidir. Bu yönüyle araştırmanın örneklemini belirlemede amaçlı örneklem stratejilerinden biri olan ölçüt örnekleme modelinden yararlanılmıştır. Ölçüt örnekleme modelinde araştırmaya en doğru veriyi sağlayacak grubu belirlemek için bazı ölçütler belirlenmekte ve bu ölçütleri taşıyan gruptan bilgi toplamak amaçlanmaktadır (Patton, 2014, s. 238). Bu kapsamda örneklem seçiminde belirlenen temel ölçütler; Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık programında öğrenim görmek, 2018 ya da 2019 yılında Erasmus programından yararlanmış olmak şeklinde belirlenmiştir. Bu ölçütlerle belirlenen örneklem grubu sayesinde Erasmus programına ilişkin katılımcıların görüşleri ve deneyimleri hakkında bilgi toplamak amaçlanmıştır. Erasmus programına katılan öğretmen adaylarının genelde Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık programında yer alması nedeniyle bu programdaki öğretmen adaylarına yer verilmiştir. Araştırmanın örneklemini oluşturan 10 katılımcıya ilişkin detaylı bilgiler Tablo 1’de sunulmaktadır.

Tablo 1. Örneklem grubunun özellikleri

Öğrenim Gördükleri Program	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık		
	10		
Cinsiyet	Kadın	Erkek	
	6	4	
Erasmus Programına Katıldıkları Yıl	2018	2019	
	4	6	
Erasmus Programında Gittikleri Ülke	Portekiz	İtalya	Polonya
	3	3	4
Erasmus Programında Geçirdikleri Süre	1 Dönem / 4-6 ay		

Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri katılımcılarla gerçekleştirilen bireysel görüşmeler aracılığıyla toplanmıştır. Görüşmelerde, araştırmacı tarafından görüşme kılavuzu yaklaşımına dayalı olarak hazırlanan formdan yararlanılmıştır. Görüşme kılavuzu yaklaşımında; araştırmaya uygun olarak hazırlanan açık uçlu sorular katılımcıya yöneltilir ve katılımcının cevabına göre gerektiğinde ek sorular sorulabilir (Yıldırım & Şimşek, 2013, s. 150). Aynı zamanda bu yaklaşım, araştırmacının görüşme süresini en iyi şekilde kullanmasını ve görüşmenin araştırmanın odağından sapmamasını sağlar (Patton, 2014, s. 343). Bu kapsamda araştırmada 8 açık uçlu soru ile görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşmeler yapılmadan önce üç eğitim bilimleri alan uzmanına veri toplama aracı gönderilmiş ve görüşme formunun araştırmaya yönelik uygunluğu, doğruluğu ve geçerliği hakkında uzman görüşü alınmıştır.

Verilerin Toplanması

Hazırlanan görüşme formundan yararlanarak yüz yüze ve bireysel görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme öncesi katılımcılarla görüşme zamanı ve yeri belirlenmiştir. Görüşmeler, katılımcıların belirlediği saatte ve araştırmacının eğitim fakültesindeki ofisinde gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler ortalama kırk dakikada tamamlanmıştır. Yapılan dört görüşme ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınırken, altı görüşme katılımcıların isteği üzerine araştırmacının aldığı notlarla sürdürülmüştür. Görüşme sonrası, araştırmacı tarafından kaydedilen görüşme notları katılımcıya gösterilmiş ve onayı alınmıştır. Verilerin toplanması süreci, katılımcılardan randevu alınması ve görüşmelerin gerçekleştirilmesi ile yaklaşık üç haftada tamamlanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizi gerçekleştirilirken içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizine başlamadan önce görüşmelerde toplanan veriler, katılımcılara göre ayrı ayrı klasörler halinde düzenlenmiştir. Daha sonra ses kayıt cihazı ile kaydedilen görüşmeler araştırmacı tarafından yazıya aktarılmıştır. Ses kayıt cihazı ile kaydedilmeyen görüşmelerde alınan notlar analize hazırlamak için düzenlenmiş ve kontrol edilmiştir. Verilerin düzenlenmesi ve yazıya aktarılması aşamasından sonra verilerin analizine başlanmıştır. Bu aşamada elle ya da bilgisayar ile analiz gerçekleştirilebilmektedir (Creswell, 2017, s. 308-309). Araştırmada verilerin içerik analiz gerçekleştirilirken QSR NVIVO 10 programından yararlanılmıştır. Bu süreçte verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması aşamaları takip edilmiştir (Yıldırım & Şimşek, 2013, s. 260). Strauss ve Corbin (1990) verilerin kodlanması sürecinde daha önceden belirlenmiş kavramlara göre yapılan kodlama, verilerden çıkarılan kavramlara göre yapılan kodlama ve genel bir çerçeve içinde yapılan kodlama olarak üç farklı yaklaşım kullanılabileceğini belirtmektedir (akt. Yıldırım & Şimşek, 2013, s. 261-264). Bu yaklaşımlar içinde araştırmada, verilerden çıkarılan kavramlara göre yapılan kodlama kullanılmıştır. Özellikle açık uçlu sorularla veri toplandığı için ve katılımcılara göre ek sorular ile farklı veriler elde edildiği için verilere dayalı olarak kodlamanın gerçekleştirilmesi uygun

bulunmuştur. Bu kapsamda QSR NVIVO 10 programı ile tüm veriler araştırmacı tarafından birkaç kez okunmuş ve çok sayıda kod belirlenmiştir. Daha sonra bu kodlar birlikte yeniden değerlendirilmiş ve sınıflandırılmıştır. Ortak ve benzer kodlar bir araya getirilerek temalar oluşturulmuştur. Son olarak kod ve temalar arası ilişkiler düzenlenmiş ve bulgular yorumlanmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2013, s. 260-270). Bulguların sunumunda tablolar alıntılarla birlikte verilmiştir. Bu süreçte araştırmaya katılan öğretmen adayları Ö₁, Ö₂, Ö₃, Ö₄, Ö₅, Ö₆, Ö₇, Ö₈, Ö₉, Ö₁₀ gibi numaralandırılarak isimlendirilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

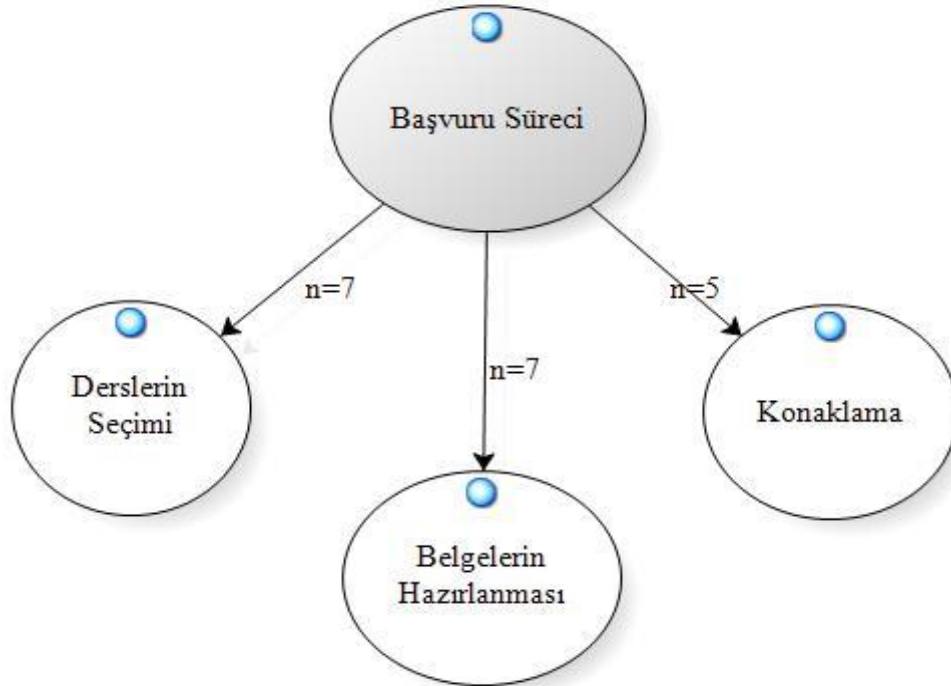
Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak için araştırma süreci okuyucular ve araştırmacılar için ayrıntılı olarak raporlanmıştır. Bunun yanında araştırmada kullanılan veri toplama aracının hazırlanmasında araştırmacı dışında üç eğitim bilimleri alan uzmanının görüşü alınmıştır. Aynı zamanda araştırmada yer alan katılımcılardan görüşme sonrası katılımcı teyidi alınmıştır (Creswell, 2017, s. 334).

Bulgular

Elde edilen verilerin içerik analizi sonucunda bulgular beş tema ve bunlarla ilişkili kodlar altında toplanmıştır. Bulgulara dayalı olarak ortaya çıkan temalar ve kodlar bu bölümde sunulmuştur.

Başvuru Süreci

Öğretmen adaylarının görüşlerine dayalı olarak ortaya çıkan temalardan biri başvuru süreci (n=19) teması olarak Şekil 1’de sunulmaktadır.

Şekil 1. Başvuru süreci teması altında ortaya çıkan kodlar

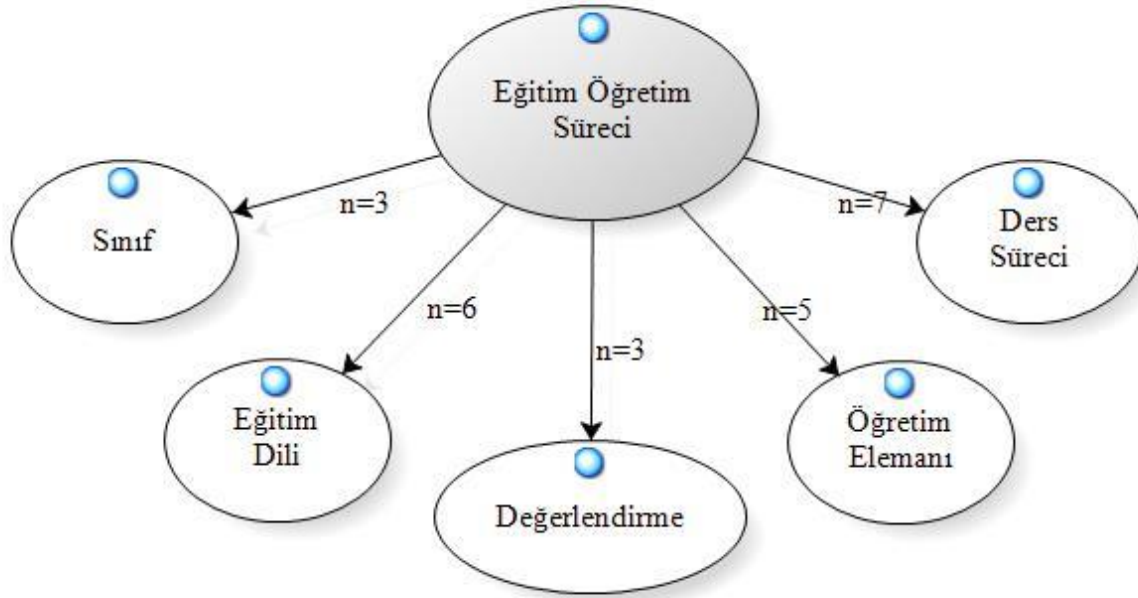
Bu tema altında; derslerin seçimi (n=7), belgelerin hazırlanması (n=7) ve konaklama (n=5) şeklinde üç farklı kod ortaya çıkmıştır. Öğretmen adaylarının görüşlerine dayalı olarak Erasmus programı kapsamında yapılan işlemler genellikle dersler, belgeler ve konaklama ile ilgili olmaktadır. Derslerle ilgili olarak öğretmen adayları Erasmus koordinatörü ile birlikte gidecekleri üniversitedeki derslerini belirlemektedir. Dersleri belirlerken derslerin kendi alanları ile ilişkili olmasına ve derslerin AKTS değerine dikkat ettikleri belirlenmiştir. Aynı zamanda öğretmen adayları dersleri seçerken kendi görüşlerine önem verildiğini de belirtmektedir. Bu kapsamda Erasmus öğrencileri toplam 30 AKTS değerinde beş ders seçtiklerini belirtmiştir. Öğretmen adaylarının bu görüşleri derslerin seçimi (n=7) kodu altında bir araya getirilmiştir. Bunun yanında Erasmus başvuru sürecinde öne çıkan başlıklardan diğeri belgelerin hazırlanması (n=7) ile ilgilidir. Öğretmen adayları özellikle vize başvurusunu ve sigorta işlemlerini gerçekleştirirken belge hazırladıklarını belirtmiştir. Aynı zamanda bu süreçte Erasmus koordinatörlerinin kendilerine rehberlik ettiğini ve yardımcı olduklarını belirtmişlerdir. Buna dayalı olarak Erasmus başvuru sürecindeki akademik ve idari personelin öğretmen adaylarına rehberliğinin önemli olduğu belirlenmiştir. Son olarak Erasmus başvuru sürecine yönelik ortaya çıkan kod ise konaklama (n=5) kodu olmuştur. Öğretmen adaylarının gidecekleri ülkede en uygun ve en ekonomik koşullarda konaklamalarının sağlanması amacıyla yurt ya da apart ayarlamaları ve kiralamaları gerekmektedir. Konaklamayı ayarlama sürecinde gidecekleri üniversitenin Erasmus koordinatörünün rehberliğinde öğrenci yurtlarını ve apartları araştırdıklarını belirten öğretmen adayları başvuru sürecinde konaklamanın da mutlaka ayarlanması gerektiğini belirtmektedir. Bu yönüyle başvuru sürecinde öğretmen adaylarının yaptıkları hazırlıklar arasında konaklamaya ilişkin işlemler de yerini almıştır. Bu tema altında görüş belirten öğretmen adaylarının bazı ifadeleri aşağıda sunulmuştur.

“Erasmus programını kazandıktan sonra dersleri belirlemek önemli bir aşamayı bizim için. Koordinatör hocamızla dersleri inceledik. Hem içeriklerine baktık alanımıza uygun mu diye hem de akts değerlerine baktık. Çünkü döndükten sonra derslerimizi burada kabul etmeleri için ikisi de önemli. Buna göre dersleri belirledik diyebilirim.” (Ö₁)

“Konaklama problemini de en başta halletmek gerekiyor. O yüzden onunla da uğraştık süreç başında. Hem uygun hem de güvenilir bir yer olsun istedim. Aynı zamanda okula yakın da olması önemliydi. Gideceğimiz üniversitedeki koordinatör de bize çok yardımcı oldu bu süreçte. Seçenekler gönderdi bize mail attı. Biz de buradaki hocamızla görüşerek konaklamayı netleştirdik gitmeden önce.” (Ö₄)

Eğitim Öğretim Süreci

Öğretmen adaylarının görüşlerine dayalı olarak ortaya çıkan eğitim öğretim süreci (n=24) temasına ilişkin belirlenen kodlar Şekil 2’de sunulmaktadır.

Şekil 2. Eğitim öğretim süreci teması altında ortaya çıkan kodlar

Bu tema altında belirlenen kodlar; ders süreci (n=7), eğitim dili (n=6), öğretim elemanı (n=5), sınıf (n=3) ve değerlendirme (n=3) şeklindedir. Öğretmen adaylarının gittikleri üniversitede geçirdikleri eğitim öğretim sürecine ilişkin görüşleri değerlendirildiğinde genellikle ders süreçleri, eğitim dili ve öğretim elemanları hakkında görüş belirttiklerine ulaşılmıştır. Aldıkları derslerde eğitim öğretim süreçlerinin genellikle öğrenci merkezli olduğunu belirten öğretmen adayları, derslerde sıklıkla ödev ve proje hazırladıklarını belirtmiştir. Bunun yanında derslerde tartışma yönteminin çok kullanıldığını belirlenmiştir. Uygulama ağırlıklı dersler sayesinde eğitim öğretim sürecinin eğlenceli ve hareketli geçtiğini belirten öğretmen adayları, derslerde sunumların ve örnek olayların kullanıldığını vurgulamıştır. Öğretmen adaylarının ders sürecine ilişkin bu görüşleri ders süreci (n=7) kodu ile sunulmuştur. Eğitim öğretim sürecine ilişkin öne çıkan kodlardan biri de eğitim dili (n=6) ile ilgilidir. Özellikle İtalya ve Portekiz'e giden öğretmen adayları, eğitim öğretim sürecinde İngilizce diliyle eğitim yapmadıklarını belirtmiştir. Ders sürecinde öğretim elemanlarının orta düzeyde İngilizce bildiğini ifade eden öğretmen adayları, Erasmus programı kapsamında eğitim dili İngilizce olan üniversitelerle anlaşma yapılmasının önemine dikkat çekmiştir. Bunun yanında öğretim elemanları ile ilişkili olarak ortaya çıkan bulgular da öğretim elemanı (n=5) kodu altında toplanmıştır. Öğretmen adaylarına göre, öğretim elemanları öğrencilerle iyi iletişim kurmaya özen göstermektedir. Öğretim elemanlarının öğrencilerin çalışmalarına önem verdiği, ödevlere dönüt vermeye dikkat ettiği ve derslerde planlı olduğu belirlenmiştir. Bunun yanında öğretim elemanlarının öğrencilerle e-posta ile iletişim kurduğu ve ders materyallerinin genellikle e-posta ile öğrencileriyle paylaştığı anlaşılmıştır. Son olarak eğitim öğretim sürecine yönelik belirlenen kodlar sınıf (n=3) ve değerlendirme (n=3) olmuştur. Erasmus kapsamında eğitim aldıkları sınıflarla ilgili olarak bazı öğretmen adayları; kendilerine yönelik Erasmus sınıfı içinde olmadıklarını, bölümleriyle ilgili var olan sınıfa dahil

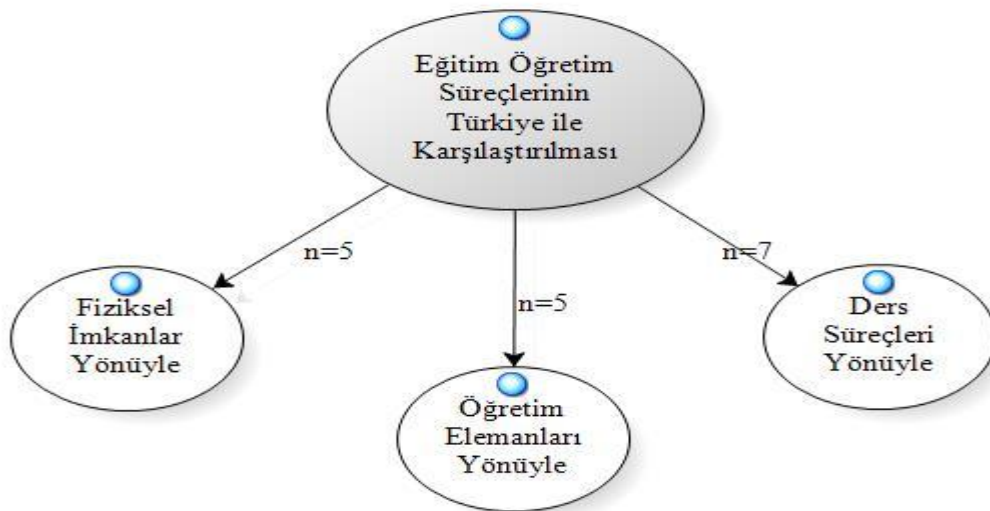
olarak eğitim öğretim sürecini tamamladıklarını ifade etmiştir. Buna dayalı olarak Erasmus kapsamında Erasmus sınıflarının yapılmasının kendileri için daha yararlı olduğunu belirten öğretmen adayları, sınıf arkadaşlarıyla iletişim kurmakta zorlandıklarını ifade etmiştir. Diğer taraftan eğitim öğretim süreçlerinin değerlendirilmesine yönelik, öğretmen adaylarının görüşleri oldukça olumlu olmuştur. Ödev ve performansa dayalı değerlendirmelerin yapılması, sınav odaklı değerlendirmelerin az tercih edilmesi öğretmen adayları tarafından memnuniyetle karşılanmıştır. Aldıkları beş dersin dördünde süreç değerlendirmesinin yapıldığını belirten öğretmen adayları sık sık bireysel çalışmalar ve grup çalışmaları hazırlamıştır. Bir derste ise dönem sonuna doğru sınav olduklarını belirtmişlerdir. Bu tema altında görüş belirten öğretmen adaylarının bazı ifadeleri aşağıda sunulmuştur.

“Derslerimiz çok keyifli geçiyordu. Birkaç hafta grup çalışması olarak derste aktiftik. Özellikle bu çalışmalar benim için çok iyi geçiyordu. Çünkü diğer arkadaşlarla da bu sayede beraber çalışabiliyorduk, onlardan da yeni şeyler öğrenebiliyordum alanımla ilgili. Sınıfta da bu çalışmalarını yapabiliyorduk, derste hoca bize bir süre veriyordu ve bir araya gelip tartışıyorduk. Bence çok iyi çok aktif geçti ders süreci bizim için.” (Ö₈)

“Aslında dersler de hocalar da çok iyiydi ama bizim dezavantajımız bence ülkeyle ilgiliydi. Çünkü biz Portekiz'e gittik ve eğitim dilinin Portekizce olduğunu anladık. Hocalarımız bize yardımcı oluyorlardı, İngilizce konuşuyorduk ama sonuçta sınıfta bir kopukluk oluyordu. Ders sürecinde iletişim kurmakta bazen zorlanıyorduk. Eğitim dili İngilizce olsaydı herkes için daha yararlı olurdu diye düşünüyorum.” (Ö₅)

Eğitim Öğretim Süreçlerinin Türkiye ile Karşılaştırılması

Öğretmen adaylarının görüşlerine dayalı olarak ortaya çıkan bulgulardan bir diğeri de eğitim öğretim süreçlerinin Türkiye ile karşılaştırılması teması (n=17) olmuştur. Bu temaya ilişkin belirlenen kodlar Şekil 3'te sunulmaktadır.

Şekil 3. Eğitim öğretim süreçlerinin Türkiye ile karşılaştırılması teması altında ortaya çıkan kodlar

Bu tema altında yer alan kodlar incelendiğinde; ders süreçleri, öğretim elemanı ve fiziksel imkânlar açısından eğitim öğretim süreçlerinin Türkiye ile karşılaştırılmasının yapıldığı belirlenmiştir. Özellikle ders süreçleri yönüyle (n=7) kodu en çok karşılaştırma yapılan kod olmuştur. Öğretmen adayları Erasmus programı ile gittikleri farklı ülkelerin eğitim öğretim süreçlerini deneyimlemiş ve kendi üniversitelerindeki eğitim öğretim süreci ile farklılıkların olduğunu gözlemlemiştir. Öğretmen adaylarına göre, buldukları üniversitelerde edindiklerin ortak deneyimler, derslerin uygulama ağırlıkta yapılması ve öğrenci çalışmalarının ön planda olmasıdır. Türkiye'deki kendi üniversiteleri ile karşılaştırdıklarında genellikle derslerin daha geleneksel, öğretim elemanı merkezli olduğunu belirten öğretmen adayları yurtdışında geçirdikleri eğitim öğretim süreci boyunca derslerde daha aktif olduklarını, bireysel çalışmalar ve grup çalışmaları ile ders süreçlerine daha çok katıldıklarını belirtmiştir. Aynı zamanda ders içinde ve ders dışında yaptıkları ödevlere ya da projelere yönelik sıklıkla dönüt aldıklarını belirten öğretmen adayları, bu sayede derslerinin daha verimli geçtiğini de vurgulamıştır. Bunun yanında eğitim öğretim süreçlerinde öğretim elemanları yönüyle (n=5) de farklılıklar ortaya çıkmıştır. Erasmus süreci içinde karşılaştıkları öğretim elemanlarının, kendi üniversitelerindeki öğretim elemanlarına göre daha planlı ve sistemli oldukları belirlenmiştir. Öğretmen adayları, öğretim elemanlarının derse yönelik hazırlıklı gelmesinden ve dönem boyunca derste yapılacak çalışmalarının belirlenmiş olmasından memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Diğer taraftan, öğretim elemanlarının ders dışında öğrencilerle e-posta yoluyla sıklıkla iletişim kurması, ödevlerine e-posta üzerinden de dönüt vermesi ve ders materyallerini e-posta ile paylaşması öğrencilerle öğretim elemanlarının iletişimini güçlendirmiştir. Öğretmen adaylarına göre, öğretim elemanlarının ders dışında da çoğunlukla ulaşılabilir olması, öğretim elemanları ile öğrencilerin daha iyi iletişim kurmasını sağlamıştır. Türkiye'deki kendi üniversitelerindeki öğretim elemanları ile de genellikle iletişimlerinin iyi olduğunu belirten öğretmen adayları, buna rağmen ders dışında ve e-posta yoluyla iletişim kurmakta zorlandıklarını belirtmiştir. Eğitim öğretim süreçlerine yönelik bu tema altında ortaya çıkan son kod ise fiziksel imkanlar yönüyle (n=5) karşılaştırma olmuştur. Erasmus süreci boyunca Erasmus sınıfında ya da bölümleriyle ilgili sınıfta eğitim öğretim sürecini geçiren öğretmen adayları, sınıftaki öğrenci sayısının kendi üniversitelerine göre oldukça az olduğunu belirtmiştir. Türkiye'deki kendi üniversitelerinde ortalama altmış kişilik sınıflarda ders yaptıklarını, ancak Erasmus boyunca sınıfların genellikle kırk öğrenciyi geçmediğini belirten öğretmen adayları, sınıftaki öğrenci sayısının eğitim öğretim sürecini etkilediğini vurgulamıştır. Bu yönüyle Türkiye'deki sınıflarda öğrenci sayısının azaltılması ya da şubelere bölünmesinin önemli olduğu ifade edilmiştir. Fiziksel imkanlar yönüyle belirtilen görüşlerden biri de sınıfların donanımı ile ilgilidir. Erasmus programı içinde eğitim öğretim süreçlerinin ses sistemi, hoparlör, projeksiyon ve bilgisayar gibi donanımlarla hazırlanan sınıflarda yapıldığını ifade eden öğretmen adayları, kendi üniversitelerindeki sınıflarda donanımların genellikle yetersiz olduğunu vurgulamaktadır. Türkiye'deki üniversitelerinde sınıflarında genellikle öğretim elemanlarının derse bilgisayar ve hoparlör getirdiklerini ancak sınıfta öğrencilerin yararlanması için araç gereçlerin yetersiz

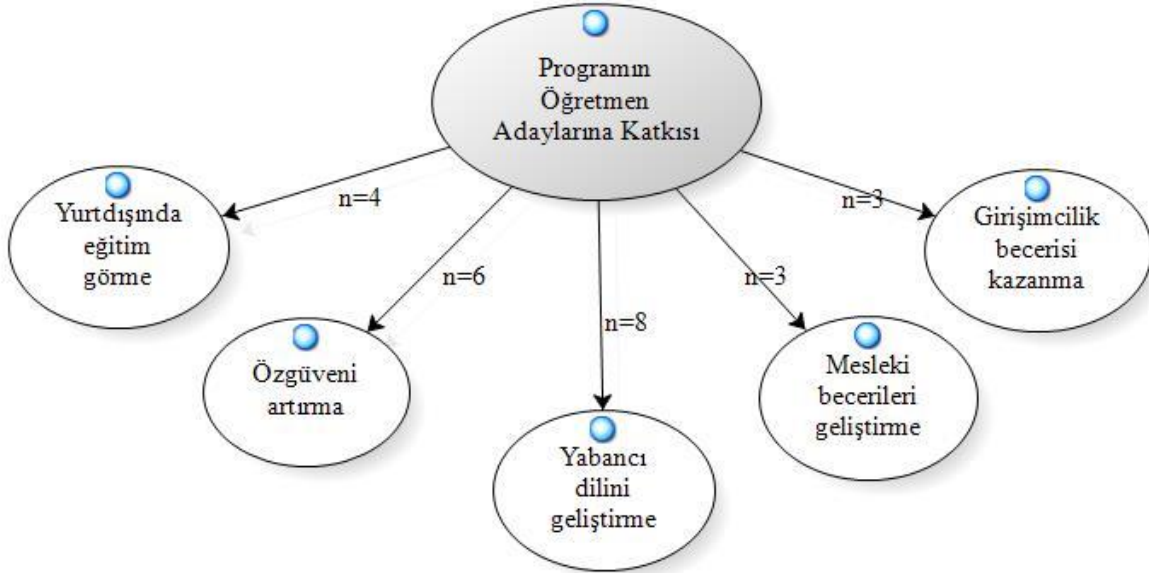
olduğu belirtilmiştir. Bu tema altında görüş belirten öğretmen adaylarının bazı ifadeleri aşağıda sunulmuştur.

“Yani düşününce sanırım farklılıklar daha çok. Mesela derslerde çok uygulama yaptık. Ama burada dönem boyunca birkaç kere ancak derste aktif oluyoruzdur. Tabii bu durumun başka sebepleri vardır ama Erasmus boyunca en dikkatimi çeken nokta bu oldu. Biz sanırım biraz daha geleneksel eğitim yapıyoruz üniversitede. Ama onlar biraz daha eğitimle uygulamayı dengeleyebiliyorlar diye düşünüyorum.” (Ö₃)

“Hocalarımız farklı mesela. Benim burada mail ile görüşebildiğim hoca sayısı sanırım ikiye geçmez. Ya uygun olmuyorlar ya yoğun oluyorlar ama ulaşmak sorun oluyor. Derste daha çok iletişim kuruyoruz ama ders sonrası olmuyor. Erasmustayken hocalara çok rahat mail atıyorduk ve onlar da aslında mail kullanmayı seviyordu. Çünkü ders notlarını mail ile gönderen hocalarımız vardı ve oldukça rahat oluyordu bizim için. Bir de ödevleri mesela mail ile gönderdiğimizde, dönüt veriyorlar. Bu çok önemli. Hatamızı ya da yanlış anladığımız yeri mailde söylüyorlardı ve düzeltip tekrar gönderiyorduk. Bu bizde pek olmuyor açıkçası.” (Ö₁₀).

3.4. Programın Öğretmen Adaylarına Katkısı

Öğretmen adaylarının görüşlerine ilişkin olarak belirlenen temalardan biri de programın öğretmen adaylarına katkısı (n=24) olmuştur. Erasmus programının öğretmen adaylarına nasıl katkı sağladığına yönelik elde edilen kodlar Şekil 4’te sunulmaktadır.

Şekil 4. Programın öğretmen adaylarına katkısı teması altında ortaya çıkan kodlar

Bu tema altında ortaya çıkan bulgular değerlendirildiğinde; yabancı dilini geliştirme (n=8), özgüveni artırma (n=6), yurt dışında eğitim görme (n=4), mesleki becerileri geliştirme (n=3) ve girişimcilik becerisi kazanma (n=3) şeklinde beş kod belirlenmiştir. Öğretmen adaylarına göre, Erasmus programı kendilerine en çok yabancı dilini geliştirme (n=8) konusunda katkıda bulunmaktadır. Hem gittikleri ülkelerde yaşayan öğrencilerle hem de

kendileri gibi farklı ülkelerden Erasmus programına katılan öğrencilerle bir arada bulunan öğretmen adayları, eğitim öğretim süreci boyunca yabancı dillerini geliştirme fırsatı elde etmişlerdir. Özellikle İngilizce konuşma ve yazma becerilerini artırdıklarını vurgulamışlardır. Bunun yanında İtalya ve Portekiz’de bulunan öğretmen adayları, basit düzeyde de olsa İtalyanca ve Portekizce kelimeler öğrendiklerini belirtmiştir. Diğer taraftan Erasmus programına katılmak, özgüveni artırma (n=6) yönüyle de öğretmen adaylarına oldukça katkıda bulunmuştur. Erasmus programı sürecinde yurt dışında kalmak hem eğitim öğretim süreciyle ilgili hem de konaklama, yeme içme, ulaşım gibi konularda sorumluluk almaları öğretmen adaylarının özgüvenlerini artırmıştır. Kültürel ve sosyal olarak farklı bir yerde yaşamak, öğretmen adaylarının yaşadıkları sorunlarla baş etmelerini ve çözüm bulmalarını sağlamıştır. Öğretmen adayları bu süreçte edindikleri bireysel deneyimler ile kendilerini daha cesaretli ve özgüvenli hissettiklerini belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarından bazıları ise Erasmus programı sayesinde yurtdışında eğitim görme (n=4) yönüyle kendilerine katkı sağladığını ifade etmiştir. Özellikle lisans eğitimlerini tamamladıktan sonra yurt dışında yüksek lisans eğitimi almak konusunda bu sürecin kendilerini motive ettiğini, yurt dışında eğitim görme konusunda Erasmus programının kendilerini cesaretlendirdiğini vurgulamışlardır. Farklı ülkelerde eğitim görmek, farklı üniversitelerde eğitime devam etmek düşüncesi geleceğe ilişkin yeni planlarının olduğunu belirten öğretmen adayları, Erasmus programı ile deneyim kazandıklarını belirtmiştir. Öğretmen adaylarının bazıları da Erasmus programı sayesinde mesleki becerileri geliştirme (n=3) fırsatı yakaladıklarını vurgulamıştır. Eğitim öğretim süreci boyunca karşılaştıkları farklı eğitim ortamları, öğretim elemanları ve öğrenciler ile hem Psikolojik Danışman olarak hem de rehber öğretmen olarak yeni bilgiler ve beceriler öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Bu yönüyle Erasmus programının kendilerine alanlarıyla ilgili önemli katkı sağladığını belirten öğretmen adayları, Erasmus programını öğretmenlik mesleği için önemli bir deneyim olarak değerlendirmiştir. Programın öğretmen adaylarına katkısı teması altında ortaya çıkan son kod ise girişimcilik becerisi kazanma (n=3) hakkındadır. Yurt dışında geçirdikleri süre boyunca hem derslerde hem de gündelik hayatlarında daha girişimci olduklarını ifade eden öğretmen adayları, yeni alışkanlıklar kazanmak, yeni beceriler öğrenmek, yeni deneyimler kazanmak konusunda kendilerini cesaretli ve istekli hissettiklerini belirtmiştir. Özellikle eğitim sürecinde yaptıkları çalışmalarda farklı gruplarda farklı kişilerle bir arada çalışmalarının, kendilerini daha girişimci ve yaratıcı hale getirdiğini vurgulamışlardır. Bu tema altında görüş belirten öğretmen adaylarının bazı ifadeleri aşağıda sunulmuştur.

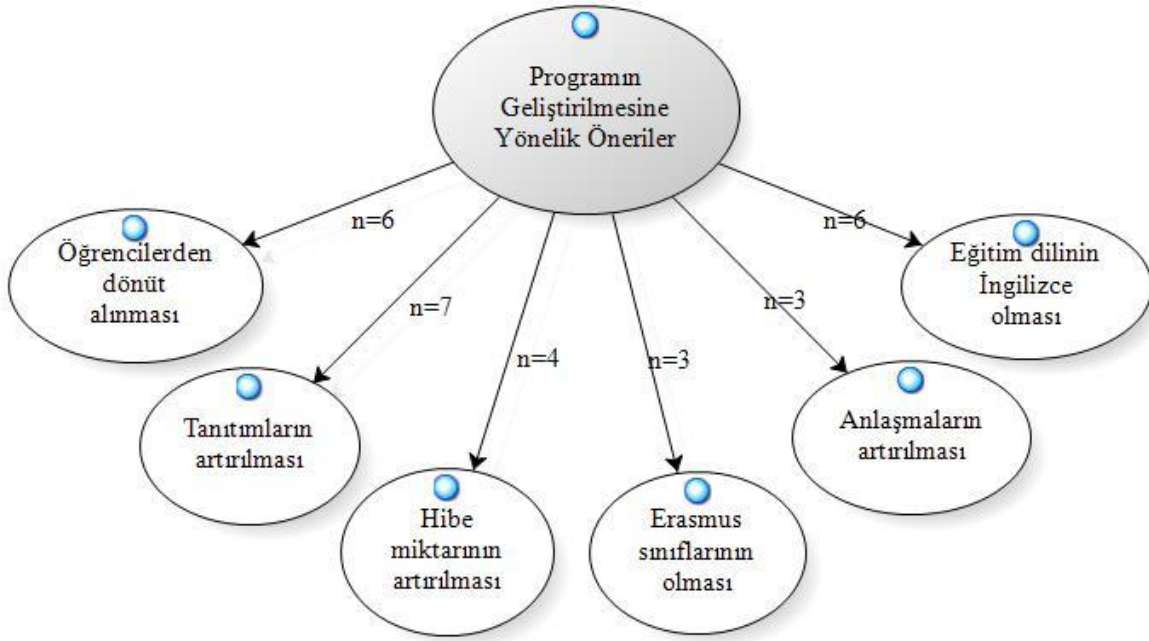
“Öncelikli amacım başvuru yaparken İngilizcemi geliştirmektir. Çünkü konuşma ve pratik yapma şansım var yurtdışında. Gerçekten de bu yönüyle bana oldukça katkısı olduğunu düşünüyorum. Hem kelime bilgim arttı hem de konuşma dilini daha çok deneyimledim. Bir de ödev yaptığımız için yazma dilim de gelişmiş oldu.” (Ö₂)

“Sanırım kendimi geliştirme fırsatım oldu. Daha çekinik ve kendi içinde biriydim gitmeden önce ama gelince ailem de fark etti bunu. Daha özgüvenli ve cesaretli oldum. İtalya’dayken her şeyi kendimiz halletmek zorunda kalıyoruz. Alışveriş, yemek ya da okulla ilgili her şey. Bu da ister istemez kendine

güvenini geliştiriyor, kendini daha özgüvenli hissetmeni sağlıyor. Sanırım bana en çok katkısı bu yönüyle oldu.” (Ö₇)

Programın Geliştirilmesine Yönelik Öneriler

Öğretmen adaylarının görüşlerine dayalı olarak ortaya çıkan son tema programın geliştirilmesine yönelik öneriler (n=29) başlığı olmuştur. Bu tema altında ifade edilen kodlar Şekil 5’te sunulmaktadır.

Şekil 5. Programın geliştirilmesine yönelik öneriler teması altında ortaya çıkan kodlar

Bu tema altında yer alan kodlar; tanıtımların artırılması (n=7), öğrencilerden dönüt alınması (n=6), eğitim dilinin İngilizce olması (n=6), hibe miktarının artırılması (n=4), Erasmus sınıflarının olması (n=3) ve anlaşmaların artırılması (n=3) şeklinde belirlenmiştir. Öğretmen adaylarına göre Erasmus programından daha çok öğrencinin yararlanması için programın üniversitedeki tanıtımlarına daha çok yer verilmelidir. Eğitim fakültesi başta olmak üzere her fakültede düzenli olarak Erasmus tanıtım toplantılarının yapılması, programa başvuruda bulunan öğrenci sayısını artıracaktır. Öğretmen adaylarının bazıları Erasmus programını arkadaşlarından duyduklarını ve başvuru sürecini kendileri araştırdıklarını belirtmişlerdir. Özellikle fakültelerde Erasmus koordinatörleri aracılığıyla ve kampüslerde AB Ofisi aracılığıyla daha çok Erasmus tanıtım etkinliklerine yer verilmesi gerektiğini belirten öğretmen adayları, bu sayede daha çok öğrencinin programla ilgili bilgi sahibi olabileceğini vurgulamıştır. Bu konuda elde edilen görüşler, tanıtımların artırılması (n=7) kodu altında bir araya getirilmiştir. Diğer taraftan, öğretmen adaylarının en çok öneri geliştirdiği kodlardan biri de öğrencilerden dönüt alınması (n=6) ile ilgilidir. Erasmus programından döndükten sonra Erasmus koordinatörlerinin ya da AB Ofisi'nin kendilerinden geçirdikleri eğitim öğretim süreci hakkında herhangi bir görüş almadığını belirten öğretmen adayları bu durumu önemli bir eksiklik olarak görmektedir. Öğretmen adaylarına göre, anlaşma yapılan Erasmus

üniversitesi ya da bölüm hakkında değerlendirmelerde bulunmak, bu değerlendirmelere göre anlaşmaların yapılması ya da sonlandırılması gerekmektedir. Özellikle bazı üniversitelerde önemli sorunların olduğunu vurgulayan öğretmen adayları, Erasmus süreci içinde bu sorunların çözülmesi ve programın daha yararlı hale gelmesi adına programdan yararlanan öğrencilerden mutlaka görüş alınması gerektiğini belirtmiştir. Böyle bir uygulama ile hem Erasmus sürecinin değerlendirmesini yapmak hem de Erasmus programı çerçevesinde anlaşma yapılan üniversitelerin değerlendirmesini yapmak mümkün olabilecektir. Bunun yanında eğitim dilinin İngilizce olması (n=6) vurgulanan diğer önerilerden biridir. Özellikle İtalya ve Portekiz'e giden öğretmen adaylarının eğitim dili İngilizce olmayan bir üniversitede bulunmaları sonucu böyle bir öneri ortaya çıkmıştır. Ders süreci boyunca öğretim elemanları İngilizce bilse dahi öğretim etkinliklerinde dil problemi yaşadıklarını belirten öğretmen adayları, Erasmus programında yer alan her üniversitede eğitim dilinin İngilizce olmasının zorunlu olması gerektiğini belirtmektedir. Sınıf içi etkinliklerde ve grup çalışmalarında dil problemiyle karşılaşmaları, öğretmen adaylarının süreç içinde zorlanmalarına ve bazı uyum problemleri yaşamalarına neden olmuştur. Bu nedenle Erasmus programında anlaşma yapılan üniversitelerin eğitim diline dikkat edilmesi gerektiği önerilmiştir. Diğer taraftan öğretmen adaylarının önerilerinde öne çıkan kodlardan biri hibe miktarının artırılması (n=4) olmuştur. Erasmus programının gerçekleştirildiği ülkeye ve şehre bağlı olarak değişmekle birlikte öğretmen adaylarının hem eğitim masraflarını hem gündelik ihtiyaçlarını karşılamada kendilerine verilen hibe miktarlarının artırılması gerekmektedir. Özellikle konaklama ve uçak biletleri ile hibe miktarlarının önemli bir kısmını harcamak zorunda kaldıklarını belirten öğretmen adayları, hibe miktarlarında düzenlemeler yapılması gerektiğini belirtmektedir. Erasmus programının geliştirilmesine yönelik belirtilen önerilerden biri ise üniversitelerde Erasmus sınıflarının olması (n=3) ile ilgili ortaya çıkmıştır. Öğretmen adaylarının çoğunluğu gittikleri üniversitede kendilerine özel hazırlanan Erasmus sınıflarında eğitim alırken, bazı öğretmen adayları bölümleriyle ilgili var olan sınıflara dahil edildiklerini belirtmiştir. Öğretmen adaylarına göre, üniversitelerde Erasmus sınıflarının düzenlenmesi ve programa katılan farklı ülkelerden öğrencilerin bir arada eğitim alması uyum sürecini kolaylaştırmaktadır. Aynı zamanda Erasmus sınıflarında öğretim elemanlarının eğitim dili olarak İngilizce kullanmak zorunda olması ile eğitim süreci daha anlamlı hale gelmektedir. Bu nedenle Erasmus programı içinde yer alan üniversitelerin Erasmus sınıfları hazırlayarak bu sınıflara özgü eğitim öğretim süreci takip etmeleri öğretmen adayları tarafından daha işlevsel bulunmaktadır. Son olarak ortaya çıkan kod ise anlaşmaların artırılması (n=3) olmuştur. Erasmus programı kapsamında anlaşma yapılan üniversitelerin artırılması, öğrencilere tercih yapma fırsatı sağlamaktadır. Bu anlamda farklı ülkelerden üniversitelerin sayısı artırılarak ya da aynı ülkeden farklı üniversitelerle anlaşma yapılarak Erasmus programı geliştirilmelidir. Bu tema altında görüş belirten öğretmen adaylarının bazı ifadeleri aşağıda sunulmuştur.

“Kesinlikle reklamın yapılamadığını düşünüyorum. Ben yurttaki arkadaşlarımdan duydum mesela. Hatta eğitim fakültesinden bile değildi. Ama anlattıkları hoşuma gitti, merak ettim ve öyle bu sürece dahil oldum. Bölümdeki hocalarıma sordum, kimden bilgi alabilirim diye. Bu şekilde başvururu

sürecini yakaladım. Ama bölüm panolarımızda duyuru görmedim açıkçası ya da bir konferans olmadı. Tanıtım bence en büyük eksiklik bence. Daha çok Erasmusla ilgili reklamlar, tanıtımlar, afişler yapılırsa daha çok kişinin dikkatini çekecektir.” (Ö₉)

“Bizlerden dönüt alınabilir. Yani arkadaşlarımla konuştuk bunu. Bize geldikten sonra nasıl geçti, ne yaşadınız ya da hangi konularda sorun yaşadınız gibi bir şey sorulmadı. Ama sorulmalı diye düşünüyorum. Çünkü orada bizim gittiğimiz fakültede ya da üniversitede nelerle karşılaştığımız bilmeleri gerekiyor. Bizden sonra gidecek yeni arkadaşlara hem öneri vermek için hem de süreçteki sıkıntıları çözmek için bizden dönüt alınabilir. Mesela dil problemi benim için sıkıntı oldu. Erasmus anlaşması olan bir üniversitede eğitim dilinin İngilizce olmaması beni çok zorladı. Çünkü uyum sağlamamı etkiledi. Bu sorun mesela düzeltilmesi gereken bir şey diye düşünüyorum. Ama dönünce bu konuda bizim görüşümüz alınmadı. Böyle bir uygulamanın yapılmasıyla ilgili önerim olabilir.” (Ö₆)

Sonuç ve Tartışma

Öğretmen adaylarının Erasmus programı sürecindeki deneyimlerini ortaya koymak amacıyla yapılan bu araştırmada, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık anabilim dalında öğrenim gören öğretmen adaylarının görüşlerine yer verilmiştir. İçerik analizi sonucu elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, beş tema ve bu temalarla ilişkili kodlara ulaşılmıştır.

İlk olarak Erasmus programı sürecinde öğretmen adayları, programa başvuru sürecine ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının Erasmus programına başvuru sürecinde; derslerin seçimi, belgelerin hazırlanması ve konaklama kodları altında görüşlerine ulaşılmıştır. Erasmus programına kabul edildiklerini öğrendikten sonra öğretmen adayları öncelikle ders seçimlerine ilişkin bir süreç izlemişlerdir. Bu noktada Erasmus koordinatörleriyle iş birliği içinde, alanlarına yönelik kendilerine katkı sağlayacak dersleri seçmişlerdir. Bunun yanında Erasmus programı sürecinde vize işlemleri ve sigorta işlemlerini gerçekleştirirken belgelerle uğraştıklarını anlatmışlardır. Başvuru sürecinde gidecekleri ülkeye ve şehre göre konaklamanın da halledilmesi gereken önemli bir konu olduğunu vurgulayan öğretmen adayları, gidecekleri üniversitedeki Erasmus koordinatörünün de rehberliğinde kendilerine uygun yurt ve apart kiralayabildiklerini belirtmiştir. Erasmus programına yönelik Çepni, Aydın ve Kılınc (2018) tarafından yapılan araştırmada da programa katılan öğrencilerin genellikle barınma ile ilgili sıkıntı yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu bulguya dayalı olarak da konaklamanın Erasmus programı sürecinde önemli bir konu olduğu anlaşılmaktadır.

Öğretmen adaylarının görüşleri ile ortaya çıkan temalardan biri de eğitim-öğretim süreçleri ile ilgili olmuştur. Erasmus programı kapsamında gittikleri üniversitelerde geçirdikleri eğitim-öğretim süreci hakkında görüş belirten öğretmen adaylarına göre; ders süreçleri genellikle uygulama odaklı ve aktif geçmiştir. Öğretmen adaylarının ders süreci içinde sık sık katılım sağlayarak eğitim sürecini tamamlamaları olumlu bir özellik olarak ifade edilmiştir. Bunun yanında eğitim dili hakkında da görüşlere ulaşılmıştır. Bazı öğretmen adaylarının Erasmus kapsamında gittikleri üniversitede İngilizce dilinde eğitim almaması olumsuz bir durum olarak değerlendirilmiştir. Bu konu hakkında öğretmen adayları, Erasmus

anlaşması yapılan tüm üniversitelerde eğitim diline dikkat edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Ünal ve Özdemir (2013) yaptıkları araştırmada da benzer bir sonuca ulaşmıştır. Bu araştırmada; Erasmus programına katılan öğrencilerin üçte birinin İngilizce dışında bir dilde eğitim aldığı ve dersleri takip etmekte zorlandığı sonucuna ulaşılmıştır (Ünal & Özdemir, 2013). Bunun yanında öğretim elemanları, dersler ve sınıflarla ilgili de öğretmen adaylarının görüşlerine ulaşılmıştır.

Yurt dışında geçirdikleri eğitim-öğretim sürecini ülkemizde geçirdikleri eğitim-öğretim süreçleri ile karşılaştırdıklarında ise yeni bir temaya ulaşılmıştır. Eğitim-öğretim süreçlerinin Türkiye ile karşılaştırılması teması altında öğretmen adaylarının görüşleri üç farklı kod altında toplanmıştır. Özellikle ders süreçleri yönüyle farklılıklar gözlemleyen öğretmen adayları, ülkemizdeki aldıkları öğretmen eğitimi sürecinde genellikle teorik, öğretim elemanı merkezli ders süreci geçirmektedir. Uygulamalı derslerinin olduğunu ancak bunların kısıtlı olduğunu vurgulayan öğretmen adaylarına göre, yurt dışındaki eğitim öğretim sürecine göre en büyük farklılık ders süreçlerine ilişkindir. Bunun yanında öğretim elemanları ve fiziksel imkânlar yönüyle de farklılıklar gözlemledikleri belirtilmiştir.

Öğretmen adayları tarafından en çok görüş belirtilen tema ise, programın katkısı hakkında olmuştur. Erasmus programının kendilerini sunduğu katkılar hakkında öğretmen adaylarının en çok yabancı dilini geliştirme koduna yönelik görüş belirttiği belirlenmiştir. Bunun yanında özgüveni artırma, yurt dışında eğitim görme, girişimcilik becerisi kazanma ve mesleki becerileri geliştirme gibi yönleriyle programdan yararlandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan benzer bir araştırmada elde edilen sonuçlar da destekleyici niteliktedir. Aslan Bağcı, Erdem ve Erişen (2018) tarafından yapılan araştırmada Erasmus öğrencilerinin büyük çoğunluğunun yabancı dil becerilerini geliştirmek, farklı kültürleri tanımak ve kendini geliştirmek için programa katıldığına ulaşılmıştır. Çepni, Aydın ve Kılınç (2018) tarafından yapılan araştırmada da Erasmus programının en çok öğrencilerin vizyonlarına, dil becerilerine ve kişisel becerilerine katkı sağladığı vurgulanmıştır. Şahin (2019) da Erasmus programına yönelik yaptığı çalışmada öğrencilerin programa daha çok dil geliştirmek, yeni insan ve kültürler tanımak, eğitim ve kariyer gibi amaçlarla katıldığını belirtmektedir. Diğer taraftan Adanır (2019) da yaptığı çalışmada, öğrencilerin en çok yeni kültürler görmek ve yabancı dillerini geliştirmek amacıyla Erasmus programına katıldıklarını ve programın sonunda öğrencilerin bu amaçlarını gerçekleştirdiklerini vurgulamaktadır.

Son olarak ortaya çıkan bulgularla belirlenen tema ise, programın geliştirilmesine ilişkin öneriler olmuştur. Öğretmen adaylarına göre, Erasmus programından daha çok öğrencinin yararlanması ve programdan daha çok katkı sağlamak amacıyla düzenlenmesi gereken bazı konular vardır. Bunlardan ilki; tanıtımların artırılmasıdır. Üniversitede ve özellikle eğitim fakültelerinde Erasmus programının daha çok tanıtımının yapılmasına, programla ilgili bilgilendirici etkinlik ve uygulamalara yer verilmesine ihtiyaç bulunmaktadır. Bu sayede daha çok öğretmen adayının programda başvuruda bulunacağı ifade edilmektedir. Erasmus programına başvuru sürecinde arkadaşlarından bilgi alarak başvuruda bulduklarının ifade eden öğretmen adaylarının fazlalığı, tanıtımların artırılması gerektiğini

göstermektedir. Benzer şekilde farklı bir çalışmada da öğrenciler Erasmus programı hakkında bilgiyi genellikle arkadaşlarından, web sitesinden ve akademik personelden aldıklarını belirtmektedir (Aslan Bağcı, Erdem & Erişen, 2018).

Bunun yanında Erasmus programlarında eğitim dilinin İngilizce olması gerektiği ve Erasmus programlarına katılan öğrencilerden dönüt alınması gerektiği sıklıkla vurgulanmıştır. Erasmus programından döndükten sonra deneyimlerine yönelik kendilerinden geri bildirim alınmadığını belirten öğretmen adayları, bu uygulamanın mutlaka yapılması gerektiğini düşünmektedir. Bu sayede gidilen üniversitelerle ya da bölümlerle ilgili olumlu ve olumsuz özellikler değerlendirilebilecek ve yeni gidecek olan öğrenciler için daha iyi bir Erasmus deneyimi sağlanabilecektir. Öğretmen adaylarının bazılarına göre, program içinde öğrencilere sunulan hibe miktarlarının da düzenlenmesine ihtiyaç vardır. Ülkelere ya da şehirlere göre hibe miktarının yetersiz olduğunu düşünen öğretmen adayları, kendilerine maddi açıdan daha fazla destek sunulması gerektiğini belirtmiştir. Yapılan benzer araştırmalarda da hibe miktarlarının yeniden düzenlenmesi ve programa daha fazla kaynak ayrılması gerektiği yönünde bulgulara ulaşılmıştır (Adanır, 2019; Aslan Bağcı, Erdem & Erişen, 2018; Çepni, Aydın & Kılınç, 2018; Şahin, 2019). Son olarak öneriler başlığında ortaya çıkan kodlar; Erasmus ile gidilen üniversitelerde Erasmus sınıflarının oluşturulmasının önemli olduğuna ve daha fazla kurumla Erasmus anlaşması yapılması gerektiğine ilişkin belirlenmiştir. Farklı ülkelerden aynı kuruma gelen Erasmus öğrencilerine yönelik bir sınıf oluşturulması, öğrencilerin uyum sağlamasını ve iletişim kurmasını kolaylaştırmaktadır. Bu nedenle Erasmus sınıflarında öğrenim gören öğretmen adaylarının, diğerlerine göre daha olumlu bir eğitim-öğretim süreci geçirdiği görülmüştür. Diğer taraftan öğretmen adaylarına daha fazla seçenek sunmak adına farklı ülkelerle ya da aynı ülkeden farklı üniversitelerle Erasmus anlaşmalarının yapılması tavsiye edilmektedir.

Bologna süreci kapsamında Avrupa Yükseköğretim Alanı içinde öğrenci hareketliliğini artırmak ve yükseköğretimde iyi eğitim örneklerinin yaygınlaşmasına katkıda bulunmak amacıyla son yıllarda öne çıkan programlardan biri Erasmus programıdır. Yapılan araştırmalarda da görüldüğü gibi bu çalışmada da Erasmus programının bazı yönlerden geliştirilmesi gerektiği ancak genel olarak öğrencilere geniş çapta katkı sağlayan yararlı bir eğitim deneyimi olduğu anlaşılmaktadır. Unlu (2015) yaptığı çalışmada da destekleyici bulgulara ulaşmış ve Erasmus programına katılan öğretmen adaylarının farklı akademik, kültürel ve kişisel kazanımlar elde ettikleri sonucuna ulaşmıştır. Yurt dışında yapılan araştırmalar incelendiğinde ise, Erasmus programının Avrupa kimliği kazandırmadaki etkisi, Erasmus programının sosyal ve kültürel etkisi gibi başlıklar üzerinde durulduğu anlaşılmaktadır (Oborune, 2013; Van Mol, 2018). Erasmus programının olumlu etkilerinden ve sunduğu fırsatlardan yararlanılmasına katkıda bulunmak amacıyla yapılan çalışmaların artırılması gerekmektedir. Bunun yanında daha çok öğretmen adayına ve öğrenciye tanıtılması, programın hibe miktarlarının artırılması ve program kapsamında daha çok kurumla anlaşma yapılmasının sağlanarak işlevinin artırılması önerilmektedir. Ayrıca özellikle öğretmen adaylarının alanlarına ilişkin teori ve uygulamaya yönelik bilgilerini

artırmak, farklı öğretmen yetiştirme programlarını yakından deneyimlemek ve mesleki yeterliklerini geliştirmek adına Erasmus programından daha çok yararlanmasına ihtiyaç vardır. Bu doğrultuda öğretmen yetiştirme sürecinde eğitim fakültelerinde daha fazla öğretmen adayının Erasmus programından yararlanmasını sağlamaya yönelik teşvik edici etkinlikler düzenlenmesi önerilmektedir. Yapılacak yeni araştırmalarda da Erasmus programının öğretmen adaylarına ve öğretmenlere yönelik sağladığı mesleki katkılar farklı alanlarla ilişkilendirilerek ortaya konulabilir.

Kaynakça

- Adanır, Y. (2019). *Yükseköğretim öğrencilerinin ve öğretim elemanlarının Erasmus programı hakkındaki görüşleri (Muş Alparslan Üniversitesi örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Aslan Bağcı, Ö. A., Erdem, S., & Erişen, Y. (2018). Erasmus+ KA103 Hareketlilik Programının Öğrenci ve Koordinatör Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 3(1), 54-76.
- Creswell, J. W. (2017). *Eğitim araştırmaları nicel ve nitel araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi* (H. Ekşi, Çev. Ed.). İstanbul: EDAM.
- Çepni O., Aydın F., & Kılıncı A. Ç., (2018). Erasmus programına katılan öğrencilerin yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri: Fenomenolojik bir araştırma. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 8(3), 436-450.
- European Commission (2020, Şubat 6). What is Erasmus+? https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/about_en sayfasından erişilmiştir.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (2015). *Nitel veri analizi* (S. Akbaba Altun & A. Ersoy, Çev. Ed.). Ankara: Pegem.
- Oborune, K. (2013). Becoming more European after Erasmus? The impact of the Erasmus programme on political and cultural identity. *Epiphany*, 6(1).
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (M. Bütün & S. Beşir Demir, Çev. Ed.). Ankara: Pegem.
- Sosyal, Bölgesel ve Yenilikçi Politikalar Başkanlığı (2014). *Eğitim ve öğretim 2020 bilgi notu*. https://www.ab.gov.tr/files/SBYPB/Egitim%20ve%20Kultur/web_egitim_ve_ogretim_2020__3_.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Şahin, B. (2019). *Erasmus+ değişim programından yararlanan öğrencilerin görüşlerinin yönetsel açıdan değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.
- Ulusal Ajans (2020, Mart 15). *Ortak ülkelerde öğrenim* <https://www.ua.gov.tr/programlar/firsatlar/ka1-ka107-ortak-ulkelerde-ogrenim-1/> sayfasından erişilmiştir.
- Unlu, I. (2015). Teacher Candidates' Opinions on Erasmus Student Exchange Program. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 15(1), 223-237.
- Ünal, M. & Özdemir, M. Ç. (2013). Avrupa birliği öğrenci öğrenim hareketliliği programının bazı değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 153-182.
- Van Mol, C. (2018). Becoming Europeans: the relationship between student exchanges in higher education, European citizenship and a sense of European identity. *Innovation: The European Journal of Social Science Research*, 31(4), 449-463.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9.Baskı). Ankara: Seçkin.
- YÖK (2010). *Yükseköğretimde Yeniden Yapılanma: 66 Soruda Bologna Süreci Uygulamaları*. https://uluslararası.yok.gov.tr/Documents/yay%C4%B1nlar/yuksekogretimde_yeniden_yapilanma_66_soruda_bologna_2010.pdf sayfasından erişilmiştir.
- YÖK (2020, Şubat 16). *Bologna süreci nedir?* <https://uluslararası.yok.gov.tr/uluslararasıilasma/bologna/temel-bilgiler/bologna-sureci-nedir> sayfasından erişilmiştir.